

DOMOVINA

Oglaš.

Za 1 mm x 60 inseratnega stolpca mali 80 vinarjev, uradni 1-20 K, poslane, posmrtnice in reklame 2 K. Večkratne objave popusti.

Izhaja ob ponedeljkih, sredah in petkih.

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Šodna ulica 6. Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Za celo „Domovino“ (tričkrat na teden) mesečno 3 K, četrtletno 8 K, polletno 16 K, celoletno 36 K. Polkova številka mesečno 1 K, četrtletno 3 K, polletno 6 K, celoletno 12 K.

Reka in SLS.

Naš članek o Reki je živo zadel SLS. „Slovenec“ se plaho zagovarja in kliče na pomoč — „Slovenski Narod“. Moj Bog, globoko je prišlo navzdol s SLS, če naj ji njen 30letni protivnik pomore iz zagate...

Zahtevali smo, da se objavijo sklepi ministrskega sveta od 3. t. m. glede Reke. Tajna diplomacija v življenjskih vprašanjih naroda ni več dopustna. Kdor hoče Reko žrtvovati, naj to narodu poprej odkrito pove, da ima čas odločiti. — „Slovenec“ na to molči.

Nato napada: pravi, da se je prejšnja vlada 20. januarja 1920. odrekla suvereniteti nad Reko ter tudi luko in železnico prepustila Zvezi narodov. — Glavno glasilo SLS, katera nam je odgovorna za zunanjo politiko zlasti glede zapadne granice, je jako neprevidno. Vsaj morda ve, da so vsi dokumenti objavljeni v angleški „beli knjigi“. Tam moreš čitati, kako je katoliško glasilo zopet enkrat v nasprotju s istino.

Res je jugoslovenska delegacija 20. januarja 1920. ponudila ententi poravnavo sledeče vsebine: cela in čista Wilsonova linija kot zapadna granica, in sicer brez popravkov v prid Italije v Istri (zahtevali smo Rašo in ne Plominski rtič) in brez „popravka“ pri Senožčah nam v škodo. Nobena laška suvereniteta vztočno od Raše, mesto Reka avtonomno pod „Zvezo narodov“, železnica, kolo-dvori, pristanišča last „Lige narodov“, a pod upravo Jugoslavije!

Ta predlog je bil odbit. Sledil je znani anglo-francoski ultimatum, ki je zahteval koridor za Lahe do Reke. Ta ultimatum je demokratska vlada zavrnila.

Tako je, gospodje, okoli „Slovenca“. Ne pišite, predno se ne poučite.

Od januarja 1920. naprej se je naša situacija izboljšala. Vse grožnje z londonskim paktom so se izkazale kot malovredne. A Italija je bolj in bolj v stiski: 600 milijonov lir mesečno troši za vojsko, a vsak dan ima štrajke in pobune. Ta čas je Jugoslavija uspešno končala boj z boljševizmom. Čemu se Protić-Koroščevi vladi sedaj tako mudi?

Ententa nam znova grozi: ali se sporazumemo z Lahom ali pa se naredi iz zasedenega ozemlja „vmesna država“. V tej državi pod Zvezo narodov bi bila Reka, Opatija, Ilirska Bistrica, pol senožeškega okraja (drugo polovico bi pobrali Lahi), Postojna, Logatec, Idrija. Res čudovita država z 200.000 Slovenci in 2000 Lahi. Njene meje bi bile silno dolge.

Kdor to grožnjo dobro premisli, bo priznal, da je še bolj smešna kakor ona z londonskim paktom. Brez naše pritrditve in pomoči je taka država nezmisl in nestvor in četudi pripeljejo ententino orožništvo vanjo.

Kljub temu je SLS po svojih zastopnikih v centralni vladi zapustila naš narodni program. „Slovenec“ sicer pravi, da je laž, da je vlada Reko prodala Italiji in da je ta laž zločin na državi. Kako radi bi dali izjavo, da se motimo. A besede dr. Korošca na zadnjem zboru SLS so nas že uverile, da Reko prodajajo.

Objavite resnični sklep in razglasite uradno: Ni res, da vlada hoče žrtvovati pol Liburnije, ni res, da hoče dati Lahom pol senožeškega okraja, ni res, da hoče Lahom dati suvereniteto nad Reko, a luko Ligi narodov v upravo. Tega SLS ne more.

SLS, ti nosiš odgovornost! Prodala si svoj narod!

ZBIRAJTE ZA „JUGOSLOVANSKO MATICO!“

Vesničev kabinet?

Beograd, 5. maja. Designirani ministrski predsednik Vesnić je imel včeraj ves dan posvetovanja s strankami. Najprej je posetil radikalni klub, ki je imel dolgotrajno sejo. Končno se je sklenilo, da se načeloma pristopi koncentraciji, toda le pod gotovimi pogoji. V teh pogojih se pa skriva pozik, kako bi vendar le razbili to koncentracijo v zadnjem hipu, kakor so to že poprej večkrat storili, samo da ostanejo na vladi. Ravnotako so napravili naši klerikalci in takozvani Narodni klub na Hrvatskem. Nato se je Vesnić obrnil na Demokratsko Zajednico. Izjavil je, da je sicer član radikalne stranke, da se pa hoče v bodoče vključiti temu držati nepristranosti. Obljubil je, da je pripravljen, da pride pred polnoštevilno zbrani demokratski klub in mu razloži svoj program.

Vesnić je tudi izjavil, da sicer še nima formalnega mandata za sestavo ministrstva, da pa takšnega mandata tudi ne potrebuje, ker so se vse stranke izjavile za koncentracijo. On je mnenja, da so vsa druga vprašanja le postranska vprašanja, na katerih se sestava vlade ne more razbiti. Povedal je tudi, da smatra krona znano Protičevo spomenico z dne 19. aprila že za demisijo in da more sedaj razpolagati z ministrskimi portfelji, če se stranke sporazumejo. Tudi se čuje, da je regent izjavil, da hoče samo še 48 ur počakati, da se stranke dogovore, če se pa koncentracija zopet ne posreči, da se bo krona sama odločila tako, da ne bo nobene strankarske vlade več.

Demokratska Zajednica je imela svojo sejo še pozno zvečer in je po dolgi debati sklenila, da se morajo sicer še nekatera postranska vprašanja razbistriti, da pa se načeloma pridružuje koncentraciji. Načelnik Zajednice, bivši ministrski predsednik Davidović, je še pozno v noč obvestil Vesnića o tem sklepu. Vesnić je na to izjavil, da pojde takoj drugi dan (namreč v četrtek) predpoldne k regentu, da ga obvesti o odgovorih vseh strank in da prevzame formalna pogajanja. Izjavil je, da je trdno prepričan, da bo v petkovi seji narodnega predstavništva že uradno prijavljena demisijska sedanje vlade in da se bo nova vlada že predstavila parlamentu prihodnji ponedeljek.

V sredo popoldne je Vesnić obiskal tudi demokratskega podpredsednika narodnega predstavništva, dr. Ribarja, in mu izrazil željo, naj bi parlament odsej deloval pridneje. Dr. Ribar mu je odgovoril, da so demokrati vedno občudovali, da je sedanja vlada „narodne nesreče“ s svojim absolutističnim načinom in s svojo nerodnostjo in ošabnostjo preprečevala demokratom, da se niso mogli udeleževati parlamentarnega dela in da niso mogli dati vladi takozvanega kvoruma. Izjavil je, da se to sedaj ne bo zgodilo, če se radikalci in klerikalci podajo na pot zmernosti in treznosti in sprejmejo vsaj glavna demokratska načela, ker je sedaj bolj kot kdaj prej nujno potrebno, da se združijo vse sile, da se ohrani država pred nesrečami.

Kje leže vzroki krvoprelitja v Ljubljani?

Interpelacija posl. Adolfa Ribnikarja in tov. na ministra notranjih zadev M. Trifkovića v zadevi krvoprelitja v Ljubljani, dne 24. aprila 1920.

Ob priliki splošne stavke je prišlo dne 24. t. m. v Ljubljani do pouličnih izgrediv, pri katerih je bila varnostna straža primorana po predpisih rabiti orožje. Izstrelki, ki so jih oddali orožniki, so zahtevali po poročilih 13 smrtnih žrtev in okoli 24 težko ranjenih in okoli 44 lahko ranjenih. Med žrtvami je cela vrsta popolnoma nedolžnih ljudi, med njimi tudi mala deklica.

Ne da bi se hotel spuščati v podrobno raziskavo, kako je prišlo v Ljubljani in v Sloveniji sploh do onega velikega nezadovoljstva v narodu, ki se pojavlja sedaj v raznih žalostnih dogodkih, moram vendarle označiti glavne vzroke splošnega nerazpoloženja.

Narod se buni proti klerikalnemu režimu.

Slovenija je izročena brezobzirnemu strankarskemu režimu klerikalne stranke, proti kateri se buni celo oni preprosti seljaški svet, ki je nekdanji bil njena najzvestejša opora. Po pokrajini je došlo opetovano do kmetijskih izgrediv proti politikujočim duhovnikom in predstaviteljem klerikalne politike. V Vel. Gradu n. p. so kmetje pretepili posl. Brodarja in druge voditelje dr. Koroščeve stranke.

Avstrijakanti vladajo in podpirajo protidržavne hujšake.

Razumništvo v našem delu naroda se nahaja v popolni desorientaciji napram državni politiki, ki je pri nas izročila vso oblast tistim elementom, ki so neograničeno gospodarili nad slovenskim delom našega naroda v nekdanji Avstriji ter bili najjačja opora Habsburgovcev in dunajske protislovenske politike. Danes je klerikalna stranka na eni strani predstavnica države, na drugi strani pa baš ta stranka podpira elemente, ki zlorabljajo vse potežkoče našega mladega državnega življenja, da sejejo med ljudstvo nezadovoljstvo in nerazpoloženje zlasti proti srbskemu delu našega naroda in proti Beogradu. Naj navedem v podkrepitev te trditve samo dva značilna slučaja.

Občinski tajnik v Cerkljah pri Krškem Marinček je hujškal narod po svojem okolišču proti Srbom in proti državnim oblastim ter pozival na upor proti orožnikom in davčnim organom. Iz hudobije je tudi podpiral narod, naj si ne da cepiti koz, kar je povzročilo težko epidemijo. Ko je demokratska vlada odredila aretacijo Marinčka, se je dvignilo vse v klerikalni stranki za tega državi opasnega agitatorja. Takoj po nastopu klerikalne stranke je bil

Marinček izpuščen iz zapor, da lahko nemoteno nadaljuje svoje rovanje. S svojim hujškanjem si je menda Marinček pridobil celo kvalifikacijo, da ga klerikalna stranka postavi za kandidata v državni zbor.

Dne 13. marca 1920 se je vršila seja izvrševalnega odbora klerikalne stranke za mariborsko okrožje. Na tem zboru je bila sklenjena resolucija, ki zahteva za deželno vladu v Ljubljani popolno neodvisnost od Beograda in mednarodno pravni značaj.

Nezadovoljstvo radi grehov centralne vlade.

Drugi važni moment za presojo položaja v Sloveniji so upravne pogoške, ki gredo pred vsem na breme centralne vlade.

Tu je osobito prizadet gospodarski svet, ki vsled neprestano dohajajočih, le na pol izdanih in skoraj nikdar pravočasno ne razglašanih naredb, ne pride do zavesti pravne sigurnosti. Silno škodujejo tudi razni protizakoniti čini in samovoljstva, izvrševana od posameznih ministrov, ki očitno niso poučeni o pravnem stanju v naši zemlji. Tako je n. pr. pred mesecem dni nastalo silno razburjenje med celokupnim uradničtvom, ko je finančni minister tri stare in zaslužne višje carinske uradnike brez zakonito predpisane iztrage in brez disciplinarnega postopanja kratkoma telegrafično za kazen penzioniral in to radi kolikor vem — malenkostnih pregreškov ter s tem porušil službeno pragmatiko kot osnovo odnosaja med uradnikom in državo.

Naraščanje draginje živil, obleke in obutve.

Globoko v razpoloženje mas posega vprašanje prehrane in preskrbe ter z njim zvezane draginje. V Sloveniji je položaj zadnja dva meseca vsek dan slabši, draginja neprestano raste, nabava hrane postaja dalje težavnejša, nakup oblek in obutve pa je vsled neznosnih cen za veliko večino prebivalstva naravnost nemogoč. Draginja cen je v najtesnejši zvezi s politiko g. finančnega ministra, ki ni ubila le vrednosti krone, marveč tudi ono dinarja. Centralna vlada se očitno ne briga za te razmere, deželna vlada pa skuša mesto z energičnimi protisredstvi pomagati z anketami, katerih uspeh je ponovno dviganje cen. Boj proti nelegalni trgovini in verižnikom je skoraj ponehal in nad vse značilno je, da so klerikalni vladni krogi vzeli pod zaščito verižniške lopove, ki so bili že obsojeni kot škodljivci ljudstva in države.

„Večerni list“ glavni agitator za boljševizem.

V takem položaju ni čudno, da so mogli komunistični voditelji doseči na Slovenskem več uspehov, nego v drugih pokrajinah.

Povdarjati treba, da so bili priganjanci boljševizma v Sloveniji še do včeraj slov. klerikalci, torej vladna stranka sama. Klerikalni dnevnik „Večerni List“ je igral v boju proti demokratizmu in socializmu dan na dan vlogo provokatorja in boljševskega agitatorja tako, da je v trenutku, ko so komunisti proglasili bojkot socialističnemu glasilu „Napreč“ in dokler sami niso imeli svojega glasila, komunistično vodstvo oficijelno skrbelo, da se je širil mesto „Napreč“ med delavstvom klerikalni „Večerni List“ kot najuspešnejše agitacijsko sredstvo za nabiranje novih komunističnih pristavev.

Mezdna ali politična stavka? Vlada — opozorjena — mirno gleda agitacijo boljševikov.

Ko je v državi izbruhnila stavka železničarjev, je po mojem naziranju ogromna večina železničarjev smatrala to gibanje kot čisto mezdno prizadevanje. Dokaz temu je tudi dejstvo, da niso v početku nastopile proti stavki narodne, strogo protikomunistične železničarske organizacije. Izven dvoma je seveda, da so komunistični voditelji napenjali vse sile, da zlorabijo mezdno gibanje v politične svrhe in se poslužijo stavke za prvo merjenje boljševističnih sil z državo. Mesto da bi bila vlada od vsega početka izbila komunističnim voditeljem orožje meznega boja iz rok ter na eni strani koncilijantno ustrezajoč gotovim upravičenim zahtevam železničarjev, na drugi strani pa brezobzirno in dosledno upotrebljalo vse težine državne avtoritete proti politični zlorabi stavke razčistila položaj, ter vsaj javnosti omogočila zavzeti jasno in odločno stališče, je konfundirala mezdno in politično vprašanje, ter pustila, da so komunistični agitatorji zavedli železničarske in druge delavske mase v zmoto. Tako se je največ po krivdi vlade razvila železničarska stavka v splošno socialno krizo.

Vsi ti nedostaki in pogrški, ki jih je zakrivila državna vlada, se v podvojeni meri kažejo v Sloveniji, kjer je vlada, dokler je bil čas za odločno profilaktične mere, kolebala med brezglavostjo, lahkomišelnostjo brezbrzičnostjo in neumevanjem položaja, ko so jo dogodki prehiteli, pa med nezvzdržno prenapetostjo in impotenco ter inkonsekvenco v dejanjih.

Vlada je bila po časopisju, po shodih in izjavah komunističnih voditeljev in agitatorjev in tudi po ostali javnosti opetovano opozorjena na rovarjenje boljševističnih agitatorjev. Njej je bilo znano, da razpolagajo voditelji komunistov z ogromnimi svotami denarja in da razsipavajo njihovi ekspanzisti in agitatorji po javnih lokalnih denar, ki ga niso mogli z delom zaslužiti, niti ga dobiti kot darilo v naši državi sami. Vlada je morala znati za prekucne namere boljševističnih voditeljev, ne da bi imela na razpolago še poseben konfidentski aparat. Izgleda pa, da je vlada sicer znala za resničen položaj, da pa ni bila niti sposobna, niti voljna ukreniti vse potrebno, da bi se zagotovila javna varnost ter vzdržal mir in red.

Dogodki v Trbovljah.

Klasični vzgled za pasivnost vlade so Trbovlje. Prebivalstvo, železniška uprava in okrajna politična oblast so neprestano obveščali deželno vlado o boljševistični propagandi med tamšnjim delavstvom ter nevzdrženo prosili za večjo javno varnost. Vlada je popolnoma odrekla in posledica njene krivde je bila k sreči samo še ta, da je v noči med 23. in 24. aprilom boljševiška množica v Trbovljah svobodno vladala, zasedla poštne urad, železniško stanico, zasedla okolico kolodvora s strojnici, poglala z dinamitom v zrak del železniške proge ter postavljala barikade na železniški progi med Trbovljami in Zidanim mostom.

Sele potem, ko je bila v Trbovljah državna oblast od boljševikov suspendirana in ko je bilo že vse pripravljeno za razglasitev sovjetske republike, je vlada poslala v premogovni revir vojaško posadko, pred katero so se sicer izgredniki brez odloga takoj mirno umaknili.

Dr. Brejčeva vlada izgubila glavo.

V Ljubljani so se dogajali pred očmi vlade najbolj neverjetni slučaj, ki so vsi mogli in morali diskreditirati državno oblast.

Takoj po začetku železničarske stavke je dala deželna vlada v Ljubljani razglasiti, da spada Slovenija še vedno pod vojno ozemlje in da zadene vsakega železničarja, ki se v 24 urah ne vrne na delo, kazen po vojnih zakonih. Ta razglas se je hipoma izkazal kot neresničen. Zato je izval posameh, neupoštevovanje in nepokorščino. Nato je bilo razglašeno, da je odrejena mobilizacija. Tudi ta razglas je bil lažnjiv in deželni predsednik dr. Brejč je dal kmalu nato napeti letake, da je smatrati poziv le kot poziv k orožnim vajam. Vsa javnost je dobila utis, da je vlada izgubila glavo in da sama ne ve, kaj prav za prav hoče. Jasna pa je bila obenem tudi namera civilne državne oblasti do skrajnosti izpostaviti avtoriteto vojaštva.

Ker pa skrajnim pretinjam in pozivom vlade niso takoj sledila nujna energična dejanja, je padel med stavkujočimi in tudi med ostalim prebivalstvom ugled avtoritete civilne in vojaške oblasti.

Razven tega je deželna vlada storila vse, da pokaže svojo pasivnost in nesposobnost ter da spravi državo v čim težji položaj.

Stavkujoče, ki so bili poklicani pod orožje, je proglasila za dezertarje. Ona pa je mirno gledala, da so se „dezertarji“ zbirali vsak dan na shodih pod milim nebom ter na istih nastopali kot govorniki. Deželna vlada je celo mirno gledala, da so nastopali na shodih dezertarji, državni uradniki in to med uradnimi urami, ter pozivali, da naj se železničarji ne odzovejo poklicu v vojaško službovanje. Shodi so se nemoteno nadaljevali tudi še potem, ko je vlada izdala razglas, da so zbiranja prepovedana. Komunisti so razventrežili in v sredini mesta glaven stan, odkoder so sistematično pripravljali demonstracije.

Dr. Brejč vliva olje v ogenj.

Ljubljanska vlada pa ni bila le mrtva v svojem delovanju, marveč je boljševiško množico povrh vsega tudi še naravnost izžigala in razkačevala. V sredo 23. t. m. je sicer pustila, da se je 3000 glava množica (večinoma ženski stavkujoči železničarji) nemoteno valila po mestu

ter prišla radi draginje protestirati tudi pred deželno vlado. Deželni predsednik dr. Brejč pa je sprejel odposlanstvo ženske skrajno osorno, jim očital, da so debele in da se jim dobro godi. Že itak razjarjena množica je smatrala to dr. Brejčovo izjavo za brezobzirno izzivanje, ostala javnost je pa videla v nastopu deželnega predsednika vlivanje olja v ogenj.

V petek, dne 23. t. m. je bila razglašena splošna stavka, ki naj bi pričela prihodnji dan. Komunistični voditelji so pritiskali na delavstvo in tudi na ostalo meščanstvo z vsemi mogočimi sredstvi, da bo vse delo počivalo. Neovirano so se tudi lahko razpošiljali po trgovinah ostri pozivi, da se morajo za čas splošne stavke zapreti vse trgovine.

Brejč in Remec zastražita sebe in svoje somišljenike, sicer pustita masam svobodno pot.

Vlada bi morala biti natančno obveščena o namerah komunističnih voditeljev ter odrediti vse, da ne pride do incidentov. Ona pa je ukrenila edino varnostno odredbo le za sebe in za svoje politične somišljenike, dočim je pustila masam vso možnost, da se poljubno razvijajo.

Deželni predsednik dr. Brejč in poverjenik prof. Remec sta se obdala z močnim kordonom vojaštva in tudi vodstvo klerikalne stranke, ki je nastanjeno v Jugoslovanski tiskarni, sta dala zastražiti po 30 srbskih vojakov.

Tudi 24. aprila zjutraj bi vlada mogla še kaj ukreniti, da bi se množica delavcev ne zbirala na vzhodni strani ljubljanskega mesta.

To je pa lahko nemoteno storila in po enih vesteh je celo imela na vojaškem vežbališču javno zborovanje, katerega se je udeležilo nad 4000 ljudi in kjer so komunistični voditelji brez ovire pozivali na pohod v mesto.

Po zatrdilu stavkujočih se je imela vršiti po mestu povsem mirna in dostojna manifestacija. Ako se pa je vlada že odločila, da ne pusti demonstrantov v mesto, potem je bila njena dolžnost, da onemogoči ta dan sploh vsako zbiranje. Pogotni mase v zaprti ulici, kjer ni izhoda ne naprej — na vhod v mesto je stal kordon žandarjev in stražnikov — in ne nazaj — zadaj so demonstrantje pritiskali množice naprej — pa se pravi umetno ustvarjati opasen položaj za usodopolne dogodke, ki so morali v danem slučaju nujno slediti. Sele po dogodkih 24. aprila zvečer je vlada prepovedala zbiranje ljudstva v gručah.

Sele po usodnih dogodkih se vlada zgane.

Tudi je šele na usodopolni dan popoldne, potem ko je bila prelita kri, razposlal poverjenik za notranje zadeve prof. Remec ukaz, da naj se aretirajo vsi voditelji stavke, češ da je sedaj (24. aprila popoldne) ugotovljeno, da je stavka „protidržavno gibanje“. Vlada je sicer že tudi prej izdala nekaj ukazov za aretacije hujšakačev, a kako malo odločnosti je polagala na izvršitev ukaza, je najbolj razvidno iz dejstva, da je bil pri orožniškem kordonu, kjer so padle žrtve, navzoč tudi eden glavnih vodij Marcel Zorja, proti kateremu je bila sicer izdana tirailica, a je vendarle lahko po Ljubljani in njeni okolici govoril na shodih in tudi na dne 24. t. m. poleg orožnikov stoječ hujškal množico. Značilno je tudi to, da boljševiški agitator in voditelj železničarjev Vencajz, še danes ni aretiran, menda zato ne, ker je svak g. deželnega predsednika dr. Brejča.

Ljubljanski vladi očitno ne manjka samo sposobnosti, marveč tudi dobra volja, kajti ona je izdajala komunističnim agitatorjem in to takim, pri katerih je v spisih uradno ugotovljeno, da so se udeleževali sej komunističnih voditeljev izven države — potna dovoljenja v Italijo in drugam in to navzlic temu, da je prejšnja (demokratska) vlada tako dovoljenje odrekala.

Dr. Brejč in Remec sokriva po nezrelih in brezvestnih boljševističnih voditeljih provzročene krvoprelitja.

In tako izgleda ljubljansko krvoprelitje ne samo kot posledica rovarjenja in hujkanja nezrelih in brezvestnih boljševističnih voditeljev, nego v enaki meri kot logičen zaključek politike dež. predsednika dr. Brejča in poverjenika prof. Remca, katere moram obtožiti kot glavne krivce, da je v Ljubljani v soboto 24. t. m. padlo tako strašno število, po večini nedolžnih ljudskih žrtev.

Radi tega se dovoljujem staviti na g. ministra notranjih zadev sledeča vprašanja:

1. Ali ste gospod minister izdali deželni vladi ob začetku stavke posebne naredbe, da se vzdrži v zemlji red in mir, in kakšne so te odredbe?

2. Ali Vam je znano, da je ljubljanska vlada postopala pri čuvanju javne varnosti prekrizanih rok, dokler je niso prehiteli dogodki?

3. Kaj namerava g. minister ukreniti, da se pokličejo tudi podrejeni mu organi — dež. predsednik dr. Brejč, in poverjenik za notranje zadeve prof. Remec — na odgovornost kot sokrivci na ljubljanskem krvoprelitju dne 24. aprila 1920?

V Beogradu, dne 28. aprila 1920.

(Slede podpisi 20 poslancev.)

Dopisi.

Iz Škocjana. (Predrzen rop.) 26. aprila, na sejmov dan v Bučki, so se zbirali v večjih gručah razni sumljivi elementi, ki so imeli namen, prevrniti stojnice z manufakturo. Na sejmu je bil z manufakturo samo neki trgovec iz St. Jerneja, ki mu pa vsled nastopa orožnikov niso mogli napraviti nobene škode. Zato so se zbrali pozneje v gozdu pri Logičah. Tolpa 50 do 60 mož je odšla v Škocjan in se z gorjačami v rokah ustavila pred trgovino Pungercič. Tamošnji trgovski pomočnik jim je, nič hudega sluteč, mirno razkazoval razno blago. Kar uderejo lopovi k vložbenim razpredelkom, vzamejo cele kose blaga in hočejo pobegniti. Ker je pomočnik hotel zapreti vrata, so ga zgra-

bili in držali toliko časa, da se je večina razpršila na vse strani. Pred trgovino se je nabralo veliko radovednih ljudi, ki so z veseljem opazovali, kako so „boljševiki“ odnašali blago. Deloma vsled strahu in groženju noče sedaj nihče poznati nobenega. Mlinarju P., ki je bil slučajno v trgovini, je rekla neka ženska: „Ti si jih izdal, ubili te bodo.“ Tudi pomočnik sliši enake grožnje. Vrednost ukradenega blaga se ceni na 200.000 K in je le malo upanja, da bi bilo mogoče kaj rešiti. Ves dogodek kaže, da je bil načrt dobro pripravljen. Orožniki, kakor tudi gospod Pungercič sam, so se nahajali na Bučki. Na sejmu je baje neki premožni gospodar iz bližnje okolice hujškal: „Ja fantje, mi moramo biti boljševiki“. Dosedaj so izsledili šele nekaj krivcev, veliko pa se jih še klati naokrog. Upamo, da jih bodo oblasti poučile, da pri nas še niso tla za boljševiško gospodstvo.

Iz Šmihela pri Žužemberku. Nikdar nas ne bodo slabi zgledi naših „dušnih pastirjev“ spravili tako daleč, da bi zapustili stare naše tradicije, da bi zabavljali zoper Kristusovo ustanovo cerkev kot tako, in njene služabnike, duhovništvo. Z vso ostrojtjo pa bomo vedno nastopali zoper izrastke, ki jih slednji kažejo tem našim svetim tradicijam v škodo. Če se med našim ljudstvom večkrat rabi tekom zadnjega desetletja izraz „far“, je to treba prav razumeti! Ta „psovka“ je na svetu zoper izpozablence med tem stanom, ki bi moral biti vznešen nad navadnim vsakdanjim življenjem. Če ljudstvo izraza na svoj način svoje ogorčenje nad temi duhovniškimi izrastki, zraven pa ne izgubiva vere v Boga, je to dobro znamenje za resnično, njegovo pobožnost, ki se bistveno razlikuje od one teh „farjev“. Nad takim ljudstvom nam ni obupati, mi kmetje bomo zato tudi ostali trden temelj države in verstva. V vrsto duhovniških izrastkov spada tudi naš Vehovčev Gaberšek. „Gliha skup štrih“, pravi pregovor. Je prijatelj človeka, ki je do pred kratkim vedril med nami kmeti; bil je to prvodoben kmečki graščak, ki je s pomočjo naših takih „farjev“ gospodoval nad nami tlačani. S prižnic je po ukazu izdajalca domovine Šusteršča in škofa Jegliča zadonel ukaz, da ga ti ubogi grajski volič voli, pa se je dobila preogromna večina, in izvolili smo koga: Ovaduha. Potem pa naj gre vera v nas „gori“, ko gre po takih „farjih“ doli. Nekaj časa nam je pretil, da nas zapusti in da ne bomo dobili zanj naslednika; sedaj pa kaže, da tudi pri škofu ne uživa nobene protekcije, in da tudi ta nima nobenega prostora zanj. Gospod Gaberšek, v potu svojega obraza, po zidanicah in pri gostijah izvestne žužemberške gospode ste si krvavo, pa ne po naši krivdi, zaslužili naziv pravega „farja“. Vsak nas ubogih kmetov, katerim ste hoteli na shodu SKS „odpirati glave“, ima, tega se zavedamo, več ponosa v sebi kot Vi, ki ste študirali Bog ve kaj. Kako lepo bi bilo, če bi bili res Kristusov namestnik in služabnik cerkve, kakor jo je ustanovil Krist. Tako pa ste se izpozabili na stranska pota. Zaradi samega političnega sovraštva niste hoteli iti na Plešivco blagosloviti velikonočno jagnje in če niso imeli letos velikonočnega žegna zaradi Vas, ne dobite zaradi te hudobije prihodnjič bere od njih. Spominjamo se še dobro, kedaj niste dali umirajoči ubogi ženci odveze zaradi treh kron, ki jih je ostala na cerkveni tlaki na dolgu. Nato ste pa takoj tekli v Žužemberk povedat Vehovcu kak junak ste. Vehovec je raznesel Vaše junaštvo seve takoj naprej in priče so še danes na razpolago. Tak Kristov namestnik ste Vi. — Pokvarila Vas je slaba družba Gnidovcev in Vehovcev, ni pa nas samostojnih kmetov. Naša naloga je, da Vas pred javnostjo razgalimo v pravi luči. Za enkrat Vam hočemo dati nekoliko odmora, da se oddahnate od žužemberške „ohceti“. Potem o Vas več! Vaši farani.

Iz Žirov. V 99. številki „Slovenca“ z dne 1. maja se skuša znani blagoslovljeni „resnicoljub“ zagovarjati in smešiti nasprotniki. Možu pa se poizkus ni obnesel; mesto stvarnega besedila veže uprav po otročje skupaj otrobe. Jezi ga morda naše nastopanje in uspehi, kar nam je v zadostilo. Mi bomo delali tudi naprej na gospodarskem polju, osnovali bomo nakupovalno in prodajalno zadrugeto, da bomo na ta način združili napredne občane ter jih gospodarsko osamosvojili. V združenju je moč in podlaga za napredek. Gospod navihanec iz župnišča pa naj gleda, da napravi red v svojem „konsumu“, da se ne bo bal pokazati knjig in računov odbornikom in nadzorstvu, koji se za stvar zanimajo, večina pa mu seveda le brez-pogojno kima, „gospod“ pa za vse skupaj „misli“, „dela“ in najbrže tudi „žanje“. Kdor mu ne kima, če tudi sicer pristaš njegove stranke, ta mu ni po volji; spodnesel bi rad tudi sedanjega gerenta, proti kojemu je vložil protest pri politični oblasti.

Uspeha menda tukaj ne bo dosegel, ker ni upanja, da bi ga odstavil isti deželni predsednik, ki ga je postavil. Farovski „gospod“ je pač mojster v veriženju, v politični in moralni „kontrebandi“, v tem mu damo prednost.

Babno polje. Krajevna organizacija Jugoslovanske demokratske stranke v Babnem polju je sprejela na svojem ustanovnem občnem zboru sledečo resolucijo: 1. Izvedejo naj se takoj občinske volitve in volitve v državni zbor. V parlament naj čimprej pridejo od naroda izvoljeni zastopniki, iz vlade pa naj se nemudoma odstranijo sedanji zastopniki, ki jih ni postavilo ljudstvo in ne delajo v prid državi. 2. Prepove naj se duhovščini v imenu vere oznanjati s prižnic umazano politiko in izrabljati svoj duhovski vpliv v narodu v škodljive namene. 3. Izvede naj se nemudoma agrarna reforma, in sicer po proklamaciji našega regenta Aleksandra, da bodi zemlja samo božja in kmetova, ne pa raznih grofov in baronov, ki zemlje ne rabijo, dočim je na tisoče siromakov, ki bi zemljo radi obdelovali, a je nimajo. 4. Pozivljamo poverjenišvo za prehrano, da gleda v prvi vrsti na naše aerodovitne, siromašne kraje. Vsa nam namenjena živila naj se pošiljajo „Gospodarskemu društvu v Prezidu“, ki je osnovano v duhu vsestranske pomoči in ki oskrbuje vso okolico. 5. Pozivljamo vlado in poverjenišvo za javna dela posebe, da začne z zgradbo Loški potok-Novikot-Prezid, ki je za nas največje važnosti. 6. Pozivljamo vlado, da potom našega društva prevede ubožno akcijo za naše siromake, ki jih je veliko v našem okraju. Vojna jih je popolnoma izčrpala, da so izročeni veliki bedi in pomanjkanju. 7. Izrekamo se proti mejam, ki nas ločijo od bratov Hrvatov. En narod smo in ne priznavamo nepotrebnih in umetno začrtanih meja. 8. Zahtevamo, da se prevedejo načela 14 Wilsonovih točk.

Gospodarstvo.

g. Izvoz čevljev iz Čehoslovaške. Na Čehoslovaškem je toliko izdelanih čevljev, da je sedaj dovoljen izvoz v inozemstvo, posebno na Poljsko, Rumunsko in Jugoslavijo — seveda v okvirju obstoječih kompenzacijskih pogodb.

g. Velika ruska banka o Beogradu. V Beogradu se je ustanovila velika ruska banka z več desetimi milijoni dinarjev. Ta banka prepelje v Jadransko morje 14 velikih ruskih trgovskih parnikov, ki bodo vršili promet med našimi pristanišči. Tudi se prepeljejo v Jugoslavijo vsi poljedelski stroji, ki so bili določeni za gospodarski preporod južne Rusije, ki so jo pa potem zasedli boljševiki. Te stroje bodo prodali jugoslovanskim poljedelcem.

g. Novi denarni zavodi v Dalmaciji. V Splitu se snuje „Zadružna banka“, ki bo razvijala svoje delovanje v glavnem v poljedelskih krajih. Snuje se tudi „Jugoslovanska industrijska banka“, ki se bo pečala z ustanavljanjem industrijskih podjetij. „Ljudska trgovinska banka“ bo poslovala največ s trgovci, obrtniki in malimi posestniki. Povrh se ustanavlja „Poljedelska zadruga“, ki bo skrbela za nabavo živil in poljedelskih potrebščin. Kakor se vidi, se začenja vendar razvijati tudi gospodarsko življenje v Jugoslaviji.

n. Potujoče kobilice so se pojavile te dni v Hercegovini, zlasti v okolici Mostarja, kjer so pokrile več štirjaskih metrov površine. Domačini se boje, da ne bi došle še večje množine, ker bi nedvomno mnogo škodovala letini, ki je letos nad vse pričakovano dobro uspela.

Papeževa provinca Slovenija.

V znanem svojem delu „4000“ je dr. Tavčar popisal, kako bo leta 4000 v Sloveniji, če zmagajo klerikalci. Papež je naš vladar, ljubljanski škof njegov namestnik. Tam je posebno živo popisana papeževa armada, ki večinoma sestoji iz starih devic.

Malo podobno te bodočnosti že imamo. „Slovenec“ ponosno poroča, da pride I. orlovski tabor v Maribor gledat poseben delegat papeža Benedikta XV.!

V Avstriji smo gojili sokolstvo kot narodno vojsko proti državi. Zdaj je sokolstvo jedro naše narodne vojske. Čemu tedaj Orli? Čemu hodijo inozemski činitelji gledat to „vojsko“? Ali naj bo to vojska proti naši državi?

Papeževa skrb je dušni blagor katolikov. A on ima še druge skrbi: v vsaki državi hoče imeti politično stranko, ki dela papežovo (klerikalno) politiko v državi in če ni drugeče, proti državi. Zato je treba papeževim trabantom vsega: tercijskih vojsk, kloštrov in tudi — hlapcev za parado in za varstvo.

A obleka ne pomaga. Duhovski hlapec ostane duševni suženj in ponižujoča prikazen, četudi nosi rdečo srajco. Črna suknja rimskih priganjačev, ki stoje za vsakim „Orlom“, in inšpekcija papeževega odposlanca nam je nov dokaz, da vse to, kar se bo pod tem okriljem v Mariboru zbralo, ni drugega nego uboga zavedena čreda janičarjev, ki naj Slovenijo izpreme v papežovo provinco. —

Politični pregled.

Zadnji dogodki so pokazali, da igrajo pri vseh prevratnih poskusih glavno vlogo pripadniki tujih narodnosti in deloma tudi tujih držav. Zato bi bil skrajni čas, da se naredi pri nas

temeljito čiščenje

in se požene preko državne meje vse one podanike tujih držav, ki sicer uživajo našo gostoljubnost, zahvaljujejo se nam pa na ta način, da organizirajo na našem ozemlju upore proti državi! Seveda so to po večini Avstrijci, ki jih je posebno mnogo v delavnici južne železnice v Mariboru, kjer še danes tako gospodarijo kot so gospodarili v avstrijskih časih. Ostali so pri nas, ker v Avstriji vlada lakota in revščina, ampak mesto da bi nam bili hvaležni, da jih sploh trpimo pri nas, rujejo proti nam kjer le morejo. Skrajni čas je že, da se posebno Maribor izčisti na ta način, da se te neljube goste pošlje v njihovo domovino, kjer naj rogovilijo kolikor hočejo, mi jih pa ne rabimo, posebno ker je dosti naših delavcev, ki bi lahko delali in zaslužili v mariborskih delavnicah južne železnice. Ko se enkrat iznebimo teh avstrijskih hujskačev, bo takoj mirnejše pri nas, ker naši delavci ne bodo šli za tem, da rušijo lastno državo, v kateri se vendar boljše živi kot kjersibodi v sosedstvu.

V Beogradu vodi naš poslanik v Parizu, doktor M. Vesnić

pogajanja za sestavo nove vlade,

ki bi ji on predsedoval, zastopane pa bi bile v njej vse stranke, samo socialisti menda ne, to pa najbrže zaradi zadnjih dogodkov. Gotovega, seveda, ni še nič, ker Protić, ta najbolj trmasti človek v Jugoslaviji, poizkuša tudi sedaj z vsemi sredstvi izigrati vsak poizkus sestavitve zmožne vlade, ki bi lahko izvršila volitve. Protić in z njim tudi naš Korošec si domišljata, da je Jugoslavija njuna dota, s katero lahko delata kar hočeta. Na to, da je sedanja vlada največja nesreča za državo, ta dva moža ne mislita, ker imata pred očmi vedno samo svoje stranke, koristi države in ljudstva so pa obema deseta skrb. Ravno zato, ker poznamo to trmo, ne verujemo posebno na uspeh akcije dr. Vesnića, veselilo nas pa bo, ako se mu posreči sestaviti vlado, ki bi državo izpeljala iz današnjega slabega položaja.

Medtem, ko se vršijo v Beogradu pogajanja za sestavo nove vlade, so pa

odpotovali naši mirovni delegati,

gg. Trumbić, Rybar in Žolger, nazaj v Pariz. Posvetovali so se v Beogradu s prestolonaslednikom-regentom, z vlado in z drugimi političnimi osebnostmi o stališču, ki naj ga zavzamejo v pogajanjih z Italijo, ki se začnejo menda te dni. Pogajanja se bodo vršila najbrže v kakem švicarskem mestu in kmalu se bo vedelo, ako se je dosegel sporazum ali ne. Italija sicer v zadnjem času malo odnehuje, ali vprašanje je veliko, ako bo odnehala za toliko, da bi bil sporazum mogoč. Vsekakor, ako doživimo v jadranskem vprašanju kak težak poraz, bo to zakrivila v veliki meri sedanja vlada, ki ni tako odločna, kakor bi mogla biti proti Italiji, ki se ji bolj mudi kot nam in se nahaja v večji zadregi kot mi.

Naš severni sosed

Madžar nam tudi žuga

in pravi, da ne podpiše mirovne pogodbe, temveč da si izvohuje z orožjem v roki svoje stare meje. V to svrhu Madžarji pridno zbirajo vojaštvo, ampak bati se tega ni treba nikomur, ker glede Madžarske obstoji med nami Čehoslovaško in Rumunijo sporazum, in onega trenutka, ko bi se Madžarjem zljubilo napasti enega ali drugega, bodo imeli opraviti z vsemi tremi svojimi sosedi, zato so pa oni, ki bi jih z lahkoto premagal vsak posamezni sosed, veliko preslabi in si bodo najbrže dobro premislili, preden se spuste v tako pustolovščino.

Naša vlada dementira vesti

o jugoslovansko-bolgarski zvezi,

ki je baje naperjena proti Grčiji. Tem vestem, ki so prišle iz bogsigavedi katerega temnega vira, res nobeden pameten človek ne bo verjel.

Veliko verjetnejše so pa vesti, da so sklenili Poljaki in Malorusi

zvezo proti Rusiji,

ki pa menda ne bo držala, vsaj v kolikor se ona nanaša na vzhodno Galicijo, ki jo baje nočejo Malorusi prepustiti Poljakom, ker je antanta izjavila, da smatra vzhodnogališko vprašanje za mednarodno, ne pa za vprašanje, ki bi ga mogli rešiti samo Poljaki in Malorusi med seboj.

V Italiji vre na vseh koncih in krajih, ljudstvo je nezadovoljno do skrajnosti in

revolucionarno gibanje v Italiji

postaja od dne do dne resnejše. Tudi pri nas so bili revolucionarni poizkusi, ki so se pa takoj ponesrečili, medtem ko je v Italiji vsak dan slabše in krvavi boji se vršijo neprestano zdaj tukaj zdaj tam. Seveda stane Italijo ogromno denarja samo vojaštvo, ki ga ima v zasedenem ozemlju in to tudi povzroča nezadovoljnost. Zato se Italiji tudi tako mudi z rešitvijo jadranskega vprašanja — veliko bolj kot nam, ki smo našo armado že demobilizirali. Zato tudi ni nobene potrebe za popuščanje z naše strani, ker tega se nam takointako ni treba bati, da bi Italija začela novo vojno. Najboljše bi bilo, da mi vztrajamo in počakamo.

Zdravnikov na deželo!

II.

Potrebo po zdravnikih na deželi smo obelodanili v prejšnjem članku. Da pridemo pomanjkanju v okom, se priporočajo razna sredstva.

Eno sredstvo je *sila*. Kakor kličemo zdravnike k vojakom, tako jih kličemo na „orožno vajo“ za več let na deželo. To sredstvo gotovo ni idealno: a če tehtamo *potrebo* z žrtvijo prizadetega, se bo mnogokrat tehtnica tako hudo nagnila na stran „prisilne prakse“, da država ne bo prav nič oklevala, da se sredstva ne oprime. Ko izbruhne epidemija, se ne sme jemati nobenih obzir. Tam, kjer se nalezljive bolezni kar trajno plazijo po okraju, tudi ne. Kjer je treba postaviti stražo, da sovrag prihodnje leto zopet ne udari v deželo, seveda tudi ne. Zdaj pa tehtajmo: V Mariboru si zdravniki oči koljejo, tako so si na potu. Tudi o slučajih redke konkurence je celo v Sloveniji že čuti. Kaj bi škodilo, če take gospode po nekem redu kličemo n. pr. za 1 do 3 let na službo na deželo: seveda s plačo. Za vse to danes še ni zakonite moči. Vlada pa bi dobro storila, če bi izdala tako naredbo.

Odločno pa trdimo, da to sredstvo je le *za-silno*. Zdravniki ne hodijo na deželo, *ker to danes smatrajo za žrtev*. Če bi že mož bil, gospa doktorjeva gotovo sanjajo o mestu in gledališču. V mestih ni sreča doma in vendar se vse ono, kar je enkrat tam bilo, še naprej vrti okrog nezdrave njihove luči. Rajše v mestu malougledna eksistenca, kakor na deželi ljubljenec in spoštovani dobrotnik okraja! Tak je zdaj duh. Vsak mladi zdravnik si misli, da je poslan na svet s posebno nalogo, domišljavost je strašna.

S pridigami seveda ne ozdravimo duha mlade inteligence. Mladeničev, ki bi sanjariji kako bodo dobrotniki svoje najožje domačije, zdaj ni. A ne dvomimo, ljubezen se povrne.

Treba torej za enkrat iskati drugih potov, kako pridobiti deželi zadosti dobrih zdravnikov.

Novosti.

n. Interpelacija zaradi zaplembe „Domovine“. Član narodnega predstavništva, poslanec Adolf Ribnikar, je vložil dne 5. t. m. na notranjega ministra ostro interpelacijo zaradi zadnjih dveh zaporednih zaplemb našega lista. Zaplenjene članke bomo takoj ponatisnili, kakor hitro bodo imunizirani, ker pod nobenim pogojem nočemo dopustiti, da se ne bi izvedelo, kdo je pravzaprav kriv žalostnih dogodkov dne 24. aprila na Zaloški cesti v Ljubljani.

n. Slovenskih ljudskih šol v Gorici italijanske oblasti še vedno nočejo odpreti. Z neprestanim zavlačevanjem hočejo utruditi Slovence v boju za njih pravice. Toda, če računajo s tem, se jako motijo. Italijani naše goriške Slovence veliko pre-slabo poznajo.

n. Gostilničarje so hoteli uničiti klerikalci in zato je izdal dr. Brejc ono prepoved o točenju alkoholnih pijač, ki je ostala v veljavi brez vsake potrebe celih 14 dni in bi ostala v veljavi še kdo

ve do kdaj, ko bi bile tudi druge deželne vlade v Jugoslaviji tako hudobne, kot je naša. Ko je dr. Brejc sprevidel, da se po celi državi alkoholne pijače prosto in nemoteno prodajajo, je moral tudi on preklicati svojo prepoved. Po našem mnenju popolna prepoved točenja alkoholnih pijač ni pravo sredstvo proti pijančevanju in dr. Brejc najbrže niti nameraval ni nastopiti toliko proti pijančevanju, kolikor proti gostilničarjem.

n. Škofi proti narodni duhovščini. Na Hrvaškem in v Dalmaciji se živo giblje narodna duhovščina, ki hoče, da se katoliška cerkev malo preosnuje, da bo odgovarjala duhu časa. Med drugimi zahtevajo narodni duhovniki — kar je zelo pametno — da se duhovnikom dovoli poročiti se. Ker škofi o vseh teh zahtevah nočejo nič slišati, so začeli mnogi narodni duhovniki kar brez dovoljenja maševati v staroslovenskem cerkvenem jeziku namesto v latinskem, ki ga ljudstvo ne razume in tudi ženiti so se začeli duhovniki. Vsak razsoden človek bo dal narodnim duhovnikom prav, samo škofi so se zelo ustrašili in v Zagrebu so se sestali vsi jugoslovanski katoliški škofi, ki so se posvetovali, kaj bi bilo storiti proti nepokornim duhovnikom. Sklenili so nastopiti z vso strogostjo, pri tem so pa pozabili, da nismo več v Avstriji, temveč v svobodni Jugoslaviji, kjer se proti narodnim duhovnikom ne bo moglo storiti ničesar, posebno, ker je ljudstvo na strani duhovnikov. Proti duhu časa škofi ne bodo mogli ničesar storiti. Osvobodili smo se od Nemcev in osvoboditi se moramo tudi od vseh drugih tujih vplivov, v prvi vrsti od rimskega vpliva in videli bomo, ako je tudi slovenska duhovščina res narodna, ali pa bo še dalje zvesto služila Rimu, ki nam je bil vedno sovražnik. Češka duhovščina gre z narodom, hrvaška tudi, samo na Slovenskem je duhovščina še vedno vdana Rimu, ki nam je bil v narodnem oziru vedno sovražnik.

n. Značilno. Sedanji ministrski predsednik Protič baje ne vstopi v koncentracijski kabinet. „Slovenec“ to odkrito obžaluje in podaja s tem nov dokaz, da so vse tirade klerikalcev o demokraciji, ljudstvu itd. sama prazna farbarija, ker pravi demokrat in prijatelj ljudstva bi moral biti od srca vesel, da tak izrazi nazadnjak, kot je Protič, ne pride v vlado, kjer bi samo oviral vsako, res ljudsko politiko. Mislili smo, da so klerikalci le za silo za Protiča, ker so z njegovo pomočjo prišli na vlado, sedaj pa vidimo, da jim je ta najizrazitejši predstavitelj nazadnjaštva res k srcu prirastel. Naši klerikalci se torej popolnoma strinjajo z nazadnjaškimi političnimi nazori gospoda Stojana Protiča!

n. Za načelnika komisije za začasno vodstvo in upravo deželnega imetja v Ljubljani je imenovala sedanja deželna vlada dr. Vinka Gregoriča, zdravnika v Ljubljani. Poprej je, kakor znano, vodil te posle dr. Karel Triller.

n. Nasilstva Italijanov v zasedenem ozemlju so na dnevnem redu. V nedeljo so v Sv. Mateju domačini mirno prepevali slovenske pesmi, kar je tamošnjega italijanskega komisarja silno raztogotilo. Ker fantje le niso hoteli odnehati, je zgrabil za samokres in enega mladeniča na mestu ustrelil, tri pa ranil. Naslednjega dne je bilo aretiranih še 16 oseb.

n. Strašna požarna nesreča v Ljubljani. Na sv. Florijana dan je iskra iz lokomotive, ki je vozila proti Zalogu, povzročila na nekem železniškem vozu na glavnem kolodvoru ogenj, kateremu so sledile močne eksplozije, ki so zahtevale številne žrtve. Na vozu so bili natovorjeni sodi, napolnjeni z nafto, ki se je takoj užgala. Gosti oblaki

dima so se valili proti nebu, od trenutka do trenutka pa so se čule močne eksplozije. Sod za sdom je sfrčal v zrak, naokrog pa je padala razbeljena pločevina. Nevarnost je bila silno velika, zlasti ker so se nahajale v bližini lesene barake. Gasilci so z nadčloveškim naporom sicer pogasili ogenj, toda žal s težkimi žrtvami. 36letnega Alberta Zargija je eksplozija popolnoma razmesarila in je obležal na mestu mrtve. Težko ranjena sta bila magistrani cestni nadzornik Maks Levec in slikarski mojster Anton Zgonc, trije pa so bili lahko ranjeni.

n. Reški kapucinski poglavar v službi d'Annunzija. Reformistično gibanje med nižjim katoliškim duhovništvom, ki je posebno močno na Hrvaškem, je našlo svoj odmev tudi med mladimi redovniki na Reki. Duša vsega tega gibanja v reškem kapucinskem samostanu je bil mladi, jako nadarjeni kapucin, pater Hljeronim Tomac, ki je s svojo nesebičnostjo in marljivostjo kmalu pridobil na svojo stran celo vrsto svojih tovarišev. Kakor znano, zahtevajo reformisti predvsem uvedbo slovanskega bogoslužja in odpravo prepovedi zakona za duhovnike. Veliki uspehi kapucina Tomaca so njegove predstojnike silno raztogotili. Poslužili so se proti njemu sredstev, kakršnih se ne bi nikdar poslužil nobeden pošten Jugoslovian, še manj pa redovnik proti bratu redovniku. Samostanski provincial je odšel namreč k našemu najljubejšemu sovražniku d'Annunziju in denunciral tamkaj Tomca, da je „nevaren Jugoslovian“, ki se zavzema za ustanovitev „jugoslovanske cerkve“ in je zato za italijanstvo Reke posebno nevaren. Oče Tomac je bil nato izgnan iz reškega ozemlja. Ker pa se je pozneje d'Annunzio prepričal, da je šlo za navadno denunciacijo in da reformni program katoliškega duhovništva v Jugoslaviji ni čisto nič nevaren za Italijane, ampak strogo verskega značaja, je svoj ukaz preklical. Oče Tomac se je zopet vrnil v samostan in povedal tamkaj svojim bratom, kaj se je zgodilo. Ti so se nad postopanjem provinciala silno zgražali in mu v sveti jezi odvzeli ključke od samostana in mu dovolili za stanovanje eno sobo, dokler ne najde zavetišča za svoje protislovansko delovanje v kakem drugem samostanu. Ta slučaj nam jasno priča, kakih sredstev vse se poslužujejo razni visoki cerkveni dostojanstveniki v boju proti narodni cerkvi in da so čisto navadni zastopniki papeškega internacionalizma, ki je najhujši sovražnik slovanskega bogoslužja.

n. Boljševiški blagoslov v Rusiji. „Poslednja novosti“, ki izhajajo v Moskvi, poročajo o neverjetno visokih cenah, ki jih zahtevajo in plačujejo v Moskvi. Tam stane ržen kruh 350 rubljev za funt, slanina 2000 rub., sirovo maslo 2500 rub., ržena moka 1400 rub., petrolej 350 rub., cigarete 700 rub. za 10 kosov, vžigalice 100 rub. za škat., konjsko meso 350 rub. za funt, svinjina 1000 rub., govedina 650 rub., kos mila za pranje 800 rub., čaša mleka 100 rub., sladkor 1000 rub. za zavojček. — „Izvestija“ pa poročajo, da je v Moskvi 1800 hiš v silno slabem stanju, ker se zanje nikdo ne briga in jih nikdo ne popravlja. Da jih popravijo, bi se potrebovalo dve do tri milijarde rubljev! V stanovanjih meščanov stanujejo sedaj delavci, ki se pa nahajajo v sila slabih življenjskih razmerah. Stanovanja so popolnoma pokvarjena in je v njih nakopičeno toliko nesnage, da jo je težko odpraviti. V Petrogradu razsajajo nalezljive bolezni. Zato je mesto zaprto in nikdo ne more vanj in nikdo iz njega. V mestu vlada glad. — Takšno je boljševiško gospodarstvo.

n. Obsodraženi Nemci. Kljub sklenitvi miru sovražstvo zapadnih narodov proti Nemcem še

vedno ni ponehalo. Nemški listi poročajo, da so bili nemški trgovci, ki so pred kratkim prišli v London in Pariz in iskali zopetnih trgovskih zvez s tamkajšnjimi tvrdkami, silno neprijazno sprejeti. V Parizu jim nihče ni hotel dati prenočišča, tako da so morali prenočevati po kavarnah. V Londonu pa še govoriti niso hoteli z njimi in so jim ob vsaki priliki kazali slike nemških grozodejstev iz za vojne, tako da so se Nemci morali, ne da bi kaj opravili, vrniti domov.

n. Točenje vina in piva zopet dovoljeno. Deželna vlada je preklicala svojo naredbo glede prepovedi točenja alkoholnih pijač in prodaje vina in piva v zaprtih steklenicah. Prepoved točenja žganih opojnih pijač ostane še nadalje v veljavi. Prestopki se kaznujejo s takojšnjo ustavitvijo obrti.

n. Dva tovarna vlaka sta trčila v noči od 3. na 4. t. m. v Logatcu. K sreči ni zaznamenovati večjih človeških žrtev, le dva železničarja sta dobila več poškodb, vendar pa ne nevarnih. Pri ljubljanskem vlaku so se razbili trije prazni tovarni vozovi in službeni voz, pri tržaškem vlaku pa so se polomili odbijači pri stroju.

n. Vlom. Pretekli teden so neznani storilci vlomili v delavnico krojaškega mojstra Rajmerja v Metliki in mu odnesli za 35.000 K blaga in obleke.

Razno.

r. Prilikavci na Pirenejih. Znano je, da živijo v južni Afriki črni priklikavci, manj znano pa bo najbrže, da živijo v Španiji tudi beli prilikavci. Na skrajnem vzhodu Pirenej namreč je v dolini okoli Ribasa neka pokrajina, v kateri živi precej veliko število ljudi, katere sosedje nazivajo „Nanos“, to je prilikavci. Nobeden med njimi ne doseže višine poldruga metra, mnogi pa še niti en meter niso visoki. Telesa so še precej pravilnega, roke in noge imajo majhne, boke in ledja široka, zaradi česar izgledajo močnejši, kakor so v resnici. Vsi imajo rdečkaste lase, a lice bolj četerooglasto nego okroglo. Oči imajo malo po strani, kakor Kitajci in Tatari; moški nimajo prave brade, temveč samo nekaj mehkih dlačic. Lica so sicer polnega, toda koža je bleda in mrtva, kakor da bi bila brez mišic. Moški so ženskam tako podobni, da jih razločuješ samo po obleki. Usta imajo razmeroma zelo velika, ustnici ne zakrivata povsem velikih, močnih in kot sneg belih zob. Mnogi izmed njih imajo velike golše, kar je posledica tamkajšnje vode. Ti prilikavci živijo popolnoma sami za sebe. Zenijo se samo med seboj. Nikdo se zanje ne briga, a sami nimajo sredstev, da bi dosegli večjo naobrazbo. Zaradi tega so duševno tako zaostali, da mnogi med njimi ne poznajo večjih števil. Sosedje jih zasmehujejo ter govorijo o njih na podoben način, kakor so govorili nekdanji Grki o Abderitih.

n. Levje meso so prodajali minole dni v Parizu po 5 frankov za kilogram. Pariški dnevnik „Matin“ pravi, da je meso jako užito in za 5 frankov cenejše kakor goveje ali ovčje.

Za smeh in kratek čas.

Verjetno.

Zdravnik: „Ali težko požirate?“

Bolnik (pijanec): „Ne, gospod doktor, požiram prav lahko in z veseljem.“

Lahko se razumejo.

Tujec: „Kako se razumete s tukajšnjim župnikom?“

Domačin: „Izborni. Mi mu vse verjamemo.“

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI

Stritarjeva ulica št. 2. Podružnice v Splitu, Trstu, Celovcu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru in Borovljah; bančna ekspozitura v Ptuj.

Dolniška glavnica
in rezerve okrog **K 50,000.000** —
Telefon št. 261.

Sprejema
vloge na knjižice in tekoči račun
proti ugodnemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev,
= valut in dovoljuje vsakovrsne kredite. =
Brzjavni naslov: „Banka“.

Dolniška glavnica
K 30,000.000

Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana

Rezerve: okrog
K 10,000.000

Centrala: Trst. Podružnice: Beograd, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Maribor, Metković, Opatija, Split, Sarajevu, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.

Sprejema: Vloge na knjižice. — Vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd.
Izdaja: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.
Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: **Jadranska.**

Telefon št. 257.